

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szerkesztés és anyagi tekintetben illető mindenemű közzététel közzététel, a hirdetések elbírálása és a, valamint az esetleges reklámok is a lap szerkesztőjéhez: Noszko István Iskolaszhoz, Rákóczi utca 11. Pest megyei község.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákóczi utcai I. sz. ház.

Megjelenik hetenként egy ízben

A lap ára:

Egész évre 36 K

Félévre 18 K

Egyes szám ára 30 f

Hirdetmények és pályamunkák ára

Képek, táblák 40 f

A Hirdetési Irodánk címe: Budapest, Rákóczi utca 11. sz. ház.

TARTALOMJEGYZÉK. VEZÉRCÍMEK: Egyházipolitikai kérdések. R. — Tárcsa. Hét ismeretlen adat Tompa Mihály életéből. Czelus László. — Megánügy a vallás? Csengődy Lajos. — Közéletünk. — Szélfegyver. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Egyházipolitikai kérdések.

Vass János dr. vallásügyi miniszter Egerben egy politikai párt gyűlésén az egyházipolitika több kérdéséről nyilatkozott. Nyilatkozatait nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül.

Mindenesetre megnyugtató a miniszter ama kijelentése, hogy az ország egyházipolitikai irányának megállapítása az új alkotmányozó gyűlés feladata lesz. Megnyugtató, mert nem az eddig alkotott népfőnökök mintájára szabják meg a jövő köntését, hanem a magyar állam alkotmányos rendjének követelményei szerint csakugyan törvényhozási úton szereznek törvényt az ország rendjének. Megnyugtató a miniszter kijelentése azért is, mert erős a hitünk, hogy az új nemzetgyűlés többsége nem a túlzó pártok híveiből fog kikerülni, hanem a józan mérséklet és kimélet útján haladó polgári elemeket fogja képviselni. Mert amit a radikálisok és a szocialisták akarnak, ahhoz — sajnos — a Károlyi és a kisgazdapárt is esatlakozott, az nem egyéb, mint ugrás a sötétbe. A közelgő választások sok évre eldönthetik Magyarország sorsát, miért is kell, hogy a nemzeti és a protestáns érdekek hívei csakis olyanokat támogassanak, akik a józan történelmi haladás útján állnak.

E kérdésnél ki kell térnünk a református testvéregyház sajtója egy részének agitációjára, amely protestáns politikai párt szervezését sürgeti. Mi sohasem voltunk barátai a politikai mozgalmaknak. Az egyháznak a napi politikához kevés köze van. Ha van és amiben van, mindig kárát vallja. Ezért a protestáns országos párt megalakítását mi nem tartjuk szükségesnek. Szükségesnek tartjuk azonban, hogy minden protestáns ember csakis olyan képviselőre szavazzon, aki a nemzeti és keresztény érdekek szolgálatára magát kötelezi. A vallásstanítás ki-

küszöbölésére hajlandó pártok embereit s így a Károlyi pártiakat is támogatni reánk nézve egyértelmű az öngyilkossággal. A nemzetgyűlésbe a mi szavazatainkon egyetlen olyan ember sem kerülhet be, akinek a vallás közönyös, vagy elpolitizálás egyszerű anyaga.

A miniszter szerint az alkotmányozó gyűlés a főkegyúri jogokkal nem fog foglalkozni, mert az az ország joga volt s így most egyszerűen átszáll az elnökre. Bámulatos naivitás! Hiszen ha a főkegyúri jog az ország joga lett volna, akkor a törvényhozásra kellene átszállania. Ha meg a király joga volt, akkor nem szállhat át a köztársasági elnökre, mint ahogyan nem száll át a megszüntetett királyi felségjogok 9/10 része. Vagy talán csak azért száll át a miniszter szerint az elnökre ez a jog, mert a róm. kath. egyházra nézve kedvező? És ha a főkegyúri jog, melynek alkgyúri vonatkozásait a földhöz is hozzákötötték, továbbra is megmarad, mi lesz ezért a valósággyenlőség és viszonyosság elve alapján a protestáns egyházak részére az ellenszolgáltatás? S hogyan egyeztethető meg a „szabad egyház szabad államban“ elvével ez a főkegyúri jog?

Nagyon szomorú kilátásokat tár fel előttünk a miniszter egyházipolitikai beszéde. Azt látjuk, hogy a kormányon csak emberek változtak, de a szellem a régi maradt. Nem a vallásügyi miniszter beszélt Egerben, hanem a buzgó katolikus, aki még ma sem érintkezik szívesen a protestánsokkal s a protestáns egyházak ügyeinek és jogviszonyainak megismerésére eddig időt sem vesztegetett.

Ez alapon nem sok biztató van a miniszter ama nyilatkozatának, hogy „meg kell állapítani a felekezetek közötti teljes viszonyosságot“. Hogyan, mikép, miben? Hiszen a kath. egyház autonómiát kap az eddig élvezett állami vagyonok teljes bir-

tokával, velünk pedig, a miniszter az 1848. XX. tc. végrehajtása ügyében csakugy foghegyről beszél s a mult hetekben nála járt protestáns küldöttek előtt olyasféle kijelentéseket tett, hogy neki kényelmesebb, ha ezt a kérdést pihenni hagyják. A viszonyosság hangoztatásának nem sok értelme van ott, ahol a főhegyuri jog és a kath. autonomia ígéretével szemben a protestánsokról, azok sérelmeiről és igényeiről még csak szó sem esik. A legújabb minisztérium betöltője ugylátszik nem érzi, hogy ő nem a kath. egyház minisztere, hanem magyar vallásügyi miniszter, akinek a többi egyházzal szemben is vannak kötelezettségei.

Az egyházpolitikai helyzet megvilágításához tartozik annak a gyerekes szemrehányásnak a tisztázása is, mely szerint egyházunk vezetői nem követnek el mindent egyházunk érdekeinek védelmére. Távolból könnyű bírálgatni, még könnyebb gánoszkodni, legkönnyebb nagyhangú mellveregetősdit pózolni. Nem is kell hozzá más, mint egy kevés lelkiismeretlenség, amiből pedig egyesek jókora adaggal rendelkeznek. Más azonban a folyton egymást válogató miniszterekkel tárgyalni, azok begombolkozásával és szószegésével megbirkózni s rejteit és ügyes intrikák aknamunkáit ellensúlyozni. Ezért volt helytelen Balthazar püspök egyéni számítgatásainak részletes kommentár nélkül való közlése is, mely föbbet ártott az 1848. XX. tc. ügyének, mint amennyit a három protestáns egyház képviselői együttesen javítani képesek. S még ezért is Kovács István kormánybiztost akarja Balthazar hipellengérezni, holott a legnagyobb elismerést érdemli. Az ilyen gánosvetések mérhetetlen károkat okoznak a protestantismusnak.

A miniszter az egri beszédben még a vallásérkölesi nevelés végtelen értékét és a vallásitanítás szükségességét is hangoztatta. Helyesen, mert ez neki hivatása és kötelessége. Igaza van, hogy a vallásitanítás zugiskolákba nem szorulhat. De hát miért engedte ki a miniszter ur a kezei közül az összes felekezeti iskolákat? Miért dobott oda az osztokodásnál mindent Kunfinak? Kunfi volt-e nagyon is erős, vagy Vass volt nagyon is acéltalan? Félő, hogy ha a minisztérium kettéválasztásakor gyengének bizonyult, a vallásitanítás nagy érdekeinek védelmében is erélytelen lesz. Mi protestánsok bizony sehoh sem látjuk sem az erős kezét, sem meleg jóakarátát. Kiváncsiak is vagyunk, hogy a volt magyar királyok után gazdátlaná vált főfelügyeleti jogot ki fogja átvenni egyházainkkal szemben? Az erdélyi reformátusok — ugy halljuk — ha másként nem lehet, egyházuk védelmét az angol állam protektorátusa alá helyezik. Jellemző, tanulságos, — de

érthető eljárás. Mit tegyünk mi, evangélikusok, ha a mai magyar kormány velünk szemben csak ellenérzését vagy közönyét érezteti! R.

T Á R C A

Két ismeretlen adat Tompa Mihály életéből.*

A mikor a jászói káptalanban őrzött s felbontott hagyatéka újra e kedves nagy költőnkre terelte a közfigyelmet, legyen szabad nekem is az ő életéből iti két adatot fölemlíteni, melyekről azt hiszem, hogy a nagy közönség előtt teljesen ismeretlenek.

Bold. nagybátyám Simon Sámuel szútori ref. lelkész (ki a „Prof. egyh. és isk. Lap“-okban s másutt is irodalmilag is működött) jó barátja volt a költőnek.

Rendesen nagy névnapokat szokott adni. Igy 1867-ben is Sámuel napján eljöttek hozzá szemszédos kartársai és barátai, köztük Tompa Mihály is, a kit a jelenlevők a legnagyobb tisztelettel fogadtak.

A vacsoránál jó kedvük volt, csak Tompa nem tudott köztük fölmelegedni. Egymásután toasztoztak a papi vendégek és felköszöntötték Tompát is, a kit mindenképpen provokáltak, hogy ő is beszéljen, a ki azonban nem akart beszélni. Végre a sok unszolásnak elleat nem állhatva felállott ő is. „Halljuk, halljuk“ — kiálták a kíváncsi vendégek a költő felé, de alig, hogy kezébe ragadta ő a poharát, hogy beszéljen, midőn a pohár feneke az ezüst huzassal együtt esörömpölve hullt Tompa elébe, ki azonnal elsápadt és nem volt képes beszélni. Leült és borus sejtellemmel mondá a mellette ülőknek: „Ez előjel valami fog történni velem, meglássátok“. Hiába igyekeztek őt ezután a társaság tagjai jókedvre hangolni, az nem sikerült. Hiába mondogták, hogy egy kalvinista papnak nem lehet előjelekben hinni és nem szabad babonásnak lenni, az Tompára nem hatott, sőt a társaság kérelme dacára azonnal befogatott, megzavarva a társaság kedvét és ime borus sejtelmében nem is csalatkozott, mert a mint hazaért, egészségben otthon hagyott egyetlen kedves fiát lázas betegen találta, ki épp akkor lett beteg, a midőn ő a névestén beszélni akart, s a ki pár hét mulva ezután el is halálozott, s irig tartó mély fájdalmat okozván az amugy is nagyon érzékeny kedélyű beteges költőnek és apának.

* E cikk annak idején a papir hiány miatt kiszorult lapunkból.

A másik eset pedig, ez:

Egy másik nagybátyám, Czékus István, a későbbi püspök, a múlt század hatvanas éveinek az elején sajógömöri pap volt, s nagyon jó barátságban élt a ref. papokkal. Révész és Kun püspökök és Szentpétery Sámuel a pelsőzei ref. pap és esperes mind jó barátai voltak s ilyen barátja volt Tompa Mihály a költő is, akivel együtt temette el Dráskóczy Sámuel, Gömör-m, hírneves alispánját, mikor mindkettőjüknek a beszéde és előadása annyira meghatotta a gyászoló közönséget, hogy azt sokáig dícsérve emlegették.

Akkor még a két egyháznak nemcsak a hitvei, de a papjai is igazán testvéreknek tüntették fel egymást. Tompa még nem volt lutheránus Istentiszteleten s vágyott egy ilyenén részt venni, s kifejezte ez óhaját a nagybátyám előtt, aki meghívta őt. Egy vasárnap azután el is ment sajógömörre s részt vett az ottani buzgó lutheránus hitvek Istentiszteletén, amely nagyon tetszett neki, midőn pedig a nagybátyám a szószékről lejjővén az oltárhoz lépett és az ároni áldást is ő erezes stentori hangján elénekelt az álló gyülekezeinek, a kar pedig orgonaharserejét mellett 'harsogta az áment rá, ez a szokatlan actus Tompát annyira éiragadta, hogy a templomból kijövet ezt mondta a nagybátyámnak: „Barátom, ez az áldás osztás a lutheránus Istentiszteletnek az apotheozisa!”

„Az! Hiszen, hogy nagy köllönk életéből e két apróségot érdemes volt most fölleveníteni.

Czékus László.

Magánügy a vallás?

A tételes vallások eltörlésére plakátokban szólította fel a közönséget a Galilei Hír az elmúlt napokban. Gyűlés gyűlést ér e napokban, amiken állást foglalnak az emberek tömegei a szociáldemokrata párti ama pontjának megvalósítása érdekében, hogy a vallást magánügynek minősítsék.

Indokolni is szépen tudják, miért tesszik ezt s miért szükséges a vallásnak magánügygé való nyilvánítása. A mai dogmáktól tulterhelt egyházaink specialitásainak chaoszában nem tud eligazodni a mai idők gyermeke, sem egyénileg, sem hivatalosan. A legüdvösebb tehát a lélek egy „noli me tangere“-jévé tenni a vallási kérdést s kiki magánuton intézze el vallásos ügyeit.

Első pillanatra nagyon akceptabilisnak látszik e feljogás. S mivel nagy tömegek fogadták és fogadják el, nem érdektelen ismét és ismét rámutatni arra, hogy az, aminek az egyéni és társadalmi élet számára gyökereket, alapot kell ad-

ni, korántsem annyira személyes ügy. Egyáltalán nem csak magánügy.

A legteljesebb emberi szabadság honában, az Egyesült Államokban is, ahol pedig a vallási kérdéseket is a legliberálisabban kezelik, kénytelen az állam bizonyos beleszólást, ellenőrzési biztosítani magának eme „magánügyét“ illetőleg. Amikor törvényekben állít fel bizonyos „dogmákat“, minden jelen és alapítandó vallás számára. S ha ez állami dogmák nem is állanak többől, mint abból, hogy egyistenhitet követelnek, valamint a közerkölcsökkel való nem ellenkezést, — de mégis föltétlen bizonyítékát nyújtják annak, hogy a vallás, mint az emberi élet emotionalis tényezői közt egy nagyon hatalmas, mégsem lehet tisztán magánügy, egy „noli me tangere“ az egyén életében, sőt! Még régmúlt idők kárhuzatos eljárásait is kénytelen volt a yankey tul az oceánon idő sirjából kiásni s modern eszközökkel igénybe venni, amikor — bár az ormon felekezeti többajúsége ellen — de kénytelen volt a vallásüldözés egy finomabb formájával beleavatkozni ebbe a „magánügybe“.

„Már pedig nem segít rajtuk más — szól az elüvetetés — már azért se, hogy elejét vegyünk a felekezeti izgatásoknak, stb.“ — indokolják tovább.

Mintha a vas nem a tűzben acélosodna meg. Mintha a felekezeti öntudat nem éppen az egyház nehéz napjaiban nőne nagyra. Mintha a „szabad verseny“ tág mezejére kényszerített egyházak nem éppen akkor kezdenék meg az igazi, a tulajdonképpeni izgatásokat, amikor ugyyszólván házárolag e téren való munkájuk intenzitásától fog függni létük vagy nemlétük kérdése! Mert ha az „izgatás“, — ami ugyan kérdés, hogy annak nevezhető-e — ami eddig éket vert az iskola növendékek közé, a vallás magánügygé dekapalásával, a vallásitanításnak az iskolából való kiszorításával extensitásából fog is valamennyit veszíteni, de kétségtelen, hogy az intenzitás által bizonyos, hogy be fogja hozni azt, amit veszíteni jog.

Ha nem is tekintjük azt az erüölési dokumentumot, mely az utánunk jövő generációkat ezen elv megvalósításával érni fogja, már e jenti szempont is kívánatosá teszi az államnak az egyházközi életben eddig — bár eddig sajnos egyoldaluan, a kálh. államvallás javára — folytatott regulatori szerepet. Hiszen az egyes emberekből, szervekből, szervezetekből, intézményekből verődik össze az állam. S ha egyes társulatok, részvénytársaságok magánélokai szolgáló tevékenységébe való beleszólás jogát egyes esetekben fenntartja magának s polgárainak vallás-

erkölcsei javait munkáló tényezők munkájába eoipso meg lehei a beleszólása.

Ha nem is olyan mértékben, mint eddig.

De ne is legyen qualitas és qualitas tekintetében olyan, mint eddig.

Szociálista állam vagyunk. Teljes demokratikus alapon. De éppen mivel demokratikus és nem ochlokratikus alapon rendezkedünk be új életünkben. kívánatos, hogy minden reform bátran bár, de józanul valósíthassék meg.

Eddigi egész társadalmi berendezkedésünk, életünk minden fázisa revízió megy át. Mi protestánsok még attól sem riadnánk vissza, hogy az állam, mint olyan, a vallásos életet se kimélje a revízióktól, amiknek csak az igazsági mozzanatot tartalmazó értékeket kellene megtartaniok. Nekünk nincs mit féltenuk a mi evangéliumi világnézetünk egyetlen pontját illetőleg sem. De hogy ez keresztül nem vihető, mi tudjuk legjobban. És éppen, mivel tudatában vagyunk a mi értékeinknek, hisszük és reméljük, hogy az átalakulások, pártprogrammegvalósulások e napjaiban édes hazánk legfőbb hatalmától nem fogunk olyan intézkedéseket látni, amik egyrészt tévelygő kezekre játszanák át az emberi lélek legfőbb kincsét, másrészt pedig éppen a felekezeti és társadalmi béke megzavarására vezetnének.

Csengödy Lajos.

KÖZÉLETÜNK

Amerikában egy millió magyar dörögte oda Wilsonnak: ha Magyarországot megcsontítják, olyan irritenta lesz abból, hogy Európa, Amerika megrendül bele. A jogtalanul elfoglalt föld varázsa tehát külföldön is lázít, agitál és fenyeget. Fenyegeti és figyelmezteti az Imperialistákat, hogyha a békekonzferencián Magyarország nem nyer igazságot, akkor az élet reneszánsza, a tavasz nem a békét, nem a szeretetet hozza, hanem a harc virul ki újra még szörnyűbben és még elkeseredettebben mint valaha.

Megtartja a kormány a választásokat, hogy a külföld előtt is igazolva legyen Magyarország forradalmi kormánya és államformája. Mi is helyeseljük ezt a döntő elhatározást, mert égetően szükséges az ország egybehangzó szava a világ előtt s a nép igazolása a forradalom iránt. Mint minden alkotmányos államban úgy nálunk is a parlamentnek kell a népuralmat koronázni, mely ha ideig-óráig esonka is lesz, azért még is a nemzetet fogja képviselni feltéve, hogy a választások minden terrortól és erőszak-

tól menten tiszták lesznek s nemzet szabadon küldheti ki képviselőit.

Lhangulat változás észlelhető javunkra a nyugati államoknál s úgy látszik Párisban is rájönnek arra, hogyha Magyarország hamarosan nem kap szemet és ételmet, akkor tulajdonképen az entente felelős az anarchiáért és bolsevizmusért, mely feltartóztatlanul megy tőlünk nyugatra. Belátják végre, hogy jó lesz nem gyöngíteni ezt a kulturális végvárat, mely amint a leűnt ezredév alatt a tatár és török dúlásoktól védte a nyugatot, most úgy védi azt a bolsevizmus veszedelmétől.

Magyarország nem fog meghalni soha — mondta Károlyi Mihály. Nem irunk alá más békét mint wilsonit és ha kell fegyverrel szabadjuk fel a jogtalanul elfoglalt területeket. Itthon megnyugvást, külföldön pedig visszhangot fognak kelteni ezek a szavak. Párisban hatalmaskodhatnak ahogy akarnak, hiába törnek ránk azok a népek, akikkel indivisibilitert és inszeparabilitert össze voltunk kötve, mert ha tollal nem tudjuk megírni a becsületes békét, akkor fegyverrel írjuk be a történelembe a megcsalt magyarság keserű békéjét!

Széljegyzetek.

A kötelező hitoktatás fenntartása érdekében Németországban is mozgalom indult meg. A berlini egyetem 19 theol. 10 jogi, 18 orvosi és 65 filozófiai fakultásbeli tanára tiltakozott a porosz kultuszminiszter előtt az ellen, hogy a vallásoktatás, mint az egész nevelői oktatás sarokköve, az iskolák főtanterveiből eltávolíttassék. A vallásoktatás — minden másféle teljes szabadsága mellett — kell, hogy lényeges alkairésze maradjon az iskolai oktatásnak, mert különben az a veszély fenyeget, hogy a népoktatás minden igaz ápolásának a talaja kiszárad. A német oktatás reorganizációjának legfontosabb feladata nem a keresztény ellenes rombolás, hanem a vallásoktatás erőteljes újra felépítése. A mozgalom ma már egész Németországra terjedt ki, mindenütt aláíráásokat gyűjtenek a kormányhoz és az iskolai hatóságokhoz intézendő köv. tartalmu beadványhoz: „A keresztyén gyermekek részére keresztyén kultúrán és keresztyén morálon alapuló iskolákat követelünk. Németország keresztyén egyházai, melyeknek tagjai $\frac{2}{10}$ részét alkotják a lakosságnak, protestáns részről a következő elengedhetetlen követelményt állítják fel: Nem szabad az iskolában a keresztyén vallásitanítást fakultatív tárggyá

degradálni; szükséges, hogy még az egyház és állam szétválasztása esetén és a nyilvános iskolák a keresztyén morál és kultúra alapján nyugodjanak és az ennek az elvnek megfelelő szabályrendeletek és tantervek állami törvénnyel biztosíttassanak. A keresztyén egyházak kijelentik, hogy egy oly tanterv, melynek központját a vallásnélküli morál képezné, teljesen elégtelen kombinálás lenne és a német kultúra alapjait ingatná meg." A tanítók és tanárok Berlinben tartott gyűlésükön kimondták, hogy szívesen végzik továbbra is a vallásitanítást s nem engedik lerombolni a népi iskolák keresztyén jellegét. Nálunk is, mint tudjuk, a főváros igazi intelligenciája már megmozdult, de vajjon nem lenne szükség arra, hogy a mozgalom az egész országban szerveziessék s nem lenne-e célravezető, ha hasonló tartalmu headványokkal, sürgönyökkel mi is megkeresnők a magyar közoktatásügyi minisztert?!

A **separatio** kérdését tárgyalja a Dunántuli Prot. Lap egyik cikkében, a melynek végén sürgeti a ref. zsinat összehívását, a mely kimondaná azt, hogy a separatio nagy elve a mostani s minden elkövetkező kormányzatokkal szemben a mi elvünk is. Juttassa kifejezésre, hogy a demokratikus Magyarország kiépítésében a mi ref. egyházunk ereje teljével részt akar venni. Tárja fel más oldalról férfiasan az azonnali és ellenséges indulatú separatio nyomán felmerülhető összes nehézségeket. Mondja meg, hogy a világháboru katasztrofális összeomlása után nekünk is össze kell szednünk magunkat, de készséggel vállaljuk, hogy tíz év alatt fokozatosan a magunk részéről is készséggel végrehajjuk a separatióval kapcsolatos összes intézkedéseket. Nyujtsunk ezzel példát a többi egyházaknak. S hozzuk be az engesztelődés és krisztusi szeretet lelkét a mai napok feszüit léghörébe." — Bár igen fontos dolog, hogy ezzel az ügygyel mi is foglalkozzunk egyetemes egyházunkban, még sem tartjuk azt oly nagyon sürgősnek azért, mert ezt csak a nemzetgyűlés — kellő előkészület után — mondhatja ki és csak is az 1848. XX. te. kellő végrehajtása után vagy legfeljebb ezzel egyidejűleg. Ne feledjük el azt, hogy könnyebb egyes kormányoknak a hatalom elfoglalása után programokat adni, mint a helyzetek kellő megismerése után a *bejelentett program pontokat valóra is váltani!* — Azután meg elég zavar van szegény hazánkban, nem érdeke egyik kormánynak sem, hogy e zavarokat még előkészületlen ily fontos intézkedésekkel növelje!

Nagy felháborodást okozott Dr. Baltfázár Dezső ref. püspöknek a Lelkészegyesületben

mégjelent számszerű követelése, melyet az 1848. XX. te. teljes végrehajtása esetére az állammal szemben felállított. Az egyes napiapok megbotráncozva hozták a 200 milliárdos követelést, illetőleg a 80 milliónyi évi dotációt. A Lelkészegyesület most a következőkben adja magyarázatát ezen, csak a reformátusok részére követelt összegnek: „Különben aki a kétmilliárdos tőke vagy 80 milliós évi járadék nagyságán megakad, gondolja meg, hogy ebből a járadékból 56 millió iskolai kiadásra esik, melyet az iskolák államosítása esetén az államnak közvetlenül kell fedeznie. Az állam pénzügyi helyzetét illetően tehát az eredmény ugyanaz, ha akár a református egyház után közvetve akár maga közvetlenül fordítja ugyanazt az összeget az iskolákra. A 24 millió tisztán egyházi szükségletre van egyházi adóban, földjövedelemben, alapítványi járadékban 19.600.000 korona fedezet. Az iskolák államosítása esetén tehát 4.400.400 kor. állami évi járadékra lenne szükség (a ref. egyháznak), feltéve, hogy a református egyház iskolai földjei s alapjai megmaradnának az egyház használatában; ami felől kétség nem lehet, ha egyszer a kormány 2.300.000 hat. hold állami tulajdont képező földet ad át a kath. autonomia tulajdonába". Kár volt ezen felvilágosítást a közölt számadatokhoz azonnal nem csatolni, mert sok gyanútól „telhetetlen papzsák" gondolatától kímélték volna meg az illetők a magyar protestantizmust s önmagukat a református testvérek a lapjaikban el-lenszenőtől hangos cikkektől!

BEJELÉST.

Országos Lelkészs Szövetség. Szövetségünk utolsó, március 4-én tartott ülésén a lelkészek fizetésének kérdésével foglalkozott, amely kérdés főleg akkor válik aktuálissá, ha az országos politikai esetleges változások, különösen az állam és az egyháznak teljes különválasztása bekövetkeznek. A szövetség a kérdést alapos tanulmány tárgyává óhajtja tenni és a szükséghez képest a kellő intézkedéseket jó eleve megtenni. A Szövetség küldöttsége különben március 5-én déli 1 órakor tisztelgett a magy. közokt. min.-nél s azon kérelmét terjesztette elő, hogy egyrészt a kötelező vallásoktatás fenntartását jóakaratu mérlegelés tárgyává tegye, továbbá, hogy a hitfelekezeti iskolákat és a vallásfelekezeti tanítóképzőket hagyja meg, végül, hogy a középiskolákból minden politikai szervezkedést tiltson el. A Szövetség kérelmét meggyőző érvekkel támogatta a küldöttség szónokája: Dr. Hevesi Simon, aki a be-

tegsége miatt meg nem jelenő Haypál Benót helyettesítette, és a többi küldöttségi tagok, akik a kérdéshez a miniszter szavai után hozzászóltak. Dr. Kunfi miniszter nyíltan és őszintén bevallotta válaszában, hogy a küldöttség első két kérelmét nem teljesíti, mert az ő elvei ellentétesek a küldöttség elveivel. Ő a közoktatást nem felekezeti de az állami feladatának tekinti s így az iskolák és a tanítóképzés államosítását igyekszik keresztül vinni. Szerinte a szabadság eszméjével nem fér össze, hogy bárkit is kényszeríteni lehessen arra, hogy gyermekét hittanításban részesítse; ő úgy gondolja, hogy ha a vallástannak kötelező tanulását és tanítását előírja, ez által az egyházak teljesen felszabadulnak az állam gyámsága és ellenőrzése alól s szabadon, minden munkó nélkül dolgozhatnak kiki a saját hívei táborában. E kérdésben a nemzetgyűlés beavárása nélkül fog-nak bizonyos intézkedések történni, mert a kormány a maga felelőségének teljes tudatában nem fogja bevárni a választásokat. A nemzetgyűlésnek joga lesz azután, ha a kormány intézkedéseit nem helyeselné, azokat megmástítani. Hogy a nemzetgyűlés többsége milyen lesz, azt a miniszter nem tudja, de a küldöttségnek is joga van a választásnál a maga elveit érvényre juttatni. Az iskolákban jelenleg förtendő politizálásra pedig csak az a megjegyzése, hogy ezt a politizálást ép az a féltelen politikai agitáció idézte elő, amelyet egyesek a vallástanítás leple alatt az egyes iskolákban kifejtettek, s a mely az ellenforradalom előkészítőül jelentkezett. Beszéd-jének végén a miniszter még arra is figyelmeztette a küldöttséget, hogy nem ajánlatos az egyházaknak az új kor eszmei áramlatának ellen-szegülni, mert abból csak az egyházaknak lenne káruk. A küldöttség szónoka megjegyezte, hogy a lelkészek kötelessége a vallás érdekeit védeni s mivel a vallásra minden népnek minden időben szüksége volt és lesz, nem fél attól, hogy a val-lást, a hitet bármi új eszme is elsöpörhetné. Többeknek hozzászólása után a miniszter meg-igértte, hogy a fontos kérdések eldöntése előtt a kultúra régi munkásainak közreműködését is igénybe fogja venni s meghallgatja az illetékes tényezőket is.

Lelkészegyesület. A Népruházati bizo-niságtól novemberben kapott ruhák szétosztása befejezést nyert. Március 4-én a felosztás utolsó aktusáról a végig jelenlévő három lelkész a kö-vetkező jegyzőkönyvet vette fel: „Jegyzőkönyv. Felvétel Budapest 1919 március 4-én Huncz József és Tsa cég üzletében, ahol is alulírott lel-készek jelenlétében felbontottak mindazon cso-magok, amelyeket az illető lelkészek nem vettek

át. Alulírottak igazolják azt, hogy a titkár által felmutatott postakönyv tanúsága szerint az ösz-szes nem jelentkező lelkészek a kiutalásról jan-hó 26-ig hivatalos levélben értesítve lettek. Sem a csomagok átvételéről, sem azoknak megőrzé-séről nem intézkedtek és nem küldték be azon összegeket sem, amelyeket a titkár fölül az értesítő levélben kért. Igaz, hogy a legtöbben megszállott területen laknak, de felkiáltva azt, hogy a esoma-gokat tovább tartani nem lehetett s a titkárnak 3 havi munka után elkeltet számolnia, a csomago-kat felbontottuk s a bennük levő szövegek ez itt nagy számban jelenlévő lelkészek és lelkészi családtagok között készpénzfizetés ellenében ki lettek osztva. K.m.f. Kovácsi Kálmán s. k., evang-lelkész, Mühl Sándor s. k., Zemann Mihály s. k. ev. lelkész.“ Az elszámolást, mihelyt elkészül, közölni fogom. Noszkó István titkár.

A földosztás és a papi javadalom.

Egyes helyekről panaszt kaptunk, hogy a föld-osztást váró nép a papi javadalmi földeket is fel akarja osztani s a lelkészi készpénz fizetéssel kárpótolni. Hogy mennyit ér a készpénz fizetés rendkívüli időben, lesújtólag bizonyította be a háboru ideje és a mai idő. De nem is lehet arról szó, hogy ez a törekvés bárhol is megvalósul-hatna, ezt elsősorban maga a köztársasági kor-mány sem engedni meg. Ezt bizonyítja Szabó Ist-ván miniszter Dr. Balázár püspökhöz intézett köveiköz levele, melyet azon kérelmére, hogy ott, a hol lelkész javadalmi föld nincs, lehetne-e a lelkészek részére is előnyös feltételek mellett lelkészi javadalmi földet szerezni, adott válaszul: „Beccs soraira van szerencsém egyelőre ugyan röviden a következőt válaszolni: A lelkészeknek földbirtokból álló javadalmazása az új törvény értelmében is érintetlen marad, miután a refor-mátus lelkészeknél ez talán sehol sem éri el a 200 kat. holdat. Arra azonban tényleg nincs a törvényben intézkedés, hogy ahol a lelkészeknek nincs földbirtokuk, ott a mostani földosztásból részesülhessenek. Ha Püspök ur Budapesten jár-na, nagyon örülnék, ha személyesen találkozhat-nánk. Szabó István.“ A Lelkészi Szövetség is ilyen forma megoldásra gondol, a mikor a lelké-szek fizetésének, javadalmának rendezését most tanulmány tárgyává tette.

Protestáns estélyek. A „Magyar Prot-rodalmi Társaság Debreceni Köre“ ez év márc-hóban a prot. tudományosság és művészet kép-viselőinek szives közreműködésével, a ref. collé-gium dísztermében, ismeretterjesztés és nemes szórakozás céljából öt protestáns estélyt rendez, a köv. műsorral: I. 1914 március 1-én d. u. 5 ó-
rakkor: 1. Schubert: A teremtőhöz. Előadja a

Városi Dalegylet. 2. Az estélyek sorozatát megnyitja *D. Erdős József* egyetemi tanár, köri elnök. 3. „István vértanu”: *Erdős Károly* lelkészképző tanár. 4. a) *Beethoven: Dezeklés és b) Arahms: Sapphói óda. Éneklí Ferszés Erzsébet* urleány, zongorán kíséri *Schwarz Ella* urleány. 5. *Zircher: A dalnok.* Előadja a *Városi Dalegylet.* II. 1919 márc. 8-án, d. u. 5 órákor: 1. Énekel a *collégiumi kántus.* 2. „Göröngyös utakon” (novella): *Zih Sándorné* urasszony. 3. *Kabay Kálmán* művészi hegedűjátéka. Énekel a *collégiumi kántus.* III. 1919 márc. 15-én, d. u. 5 órákor: 1. Énekel a *ref. tanítónőképző-intézet dalkara.* 2. „A debreceni Ispotály története”: *Dr. Herpay Gábor* hajdúvármegyei főlevéltárnok. 3. *Meloeráma: előadja Nagy Gusztáv* collégiumi senior. 4. Énekel a *ref. tanítónőképző-intézet dalkara.* IV. 1919 márc. 22-én, d. u. 5 órákor: 1. Énekel a *coll. kántus.* 2. *Egyház és állam szétválasztása: Dr. Pokoly József* egyetemi tanár. 3. *Szavai Pröhl Vilma* urleány. 4. Énekel a *coll. kántus.* V. 1919 márc. 29-én, d. u. 4 órákor: 1. Énekel a *ref. tanítónőképző-intézet dalkara.* 2. *Vallás és egyház jövő feladatai: Dr. Lencz Géza* egyetemi tanár. 3. *Művészi szám.* 4. Énekel a *ref. tanítónőképző-intézet dalkara.*

Pályázatok és hirdetések.

Ujdonságok!

A keresztyén személyiség jelentősége a
lelkigondozásban.

Irta Pihy József ref. lelkész.

Ára H. 6.00

A mi örökségünk

A sárospataki ref. főiskolában a reformáció negy-
százados évfordulója alkalmából tartott egyházi
beszéddek és felolvasások.

Ára 11 korona.

Prot. Papok és Hitoktatók Zsebnaptára
1919 évre.

Ára H. 3.30

Szerkesztői üzenetek.

Köszönet. Cs. Gy. Péteri, B. K. Tiszaföldvár, H. S. Várpalota, W. A. Rácskosár, Z. J. Szügg, M. L. Pápa, M. S. Gyöng, H. L. Farád, Sz. A. Egyházasdengyelag, Sz. J. Majos, H. L. Gyórszemere. — Szíves megemlékezéseket köszönjük, megkaptuk. Isten jézesse meg. Szíves üdvözlét.

Ujdonság.

Konfirmációi

= kate =

Irta: **Dr. Raffay Sándor**

Ára H. 1.50

Kapható **Hókai Lajosnál**
Budapest
V. Hamermayer Károly utca 3.

(Portóra 10% küldendő.)

Ujdonság! Magy., és osztr. szab. Ujdonság!

pótharang

Az elrekvirált ércharangok helyébe szép esengésű
harangpótlót sikerült feltalálnom, amely praktikus
volta, olcsósága és könnyen szerelhetősége foly-
tán a felszerelt harangokat nagy mértékben pótolja.
A pótharanghoz az órakalapács is használható.
Bővebb felvilágosítással szívesen szolgál.

Csóka Lajos pótharanggyártó,
Budapest, VI. ker., Jász utca 40. szám.

Ujdonságok:

A MI VALLÁSUNK

A magyar reformáció négyszázados évfordulójára írták: *Dr. Kecskeméthy István, Dr. Bartók György, Dr. Révész Imre, Nagy Károly és Dr. Ravasz László.* — A művelt közönség részére.

I. kötet:

Otestamentomi vallás

Írta: *Dr. Kecskeméthy István.*

Az ujszövetség vallása

Írta: *Dr. Bartók György.*

Vallásunk a történelemben.

A heresztizmus fejlődése, egyházzá alakulásától a jelen korig. Írta: *Dr. Ravasz Imre.* Ára 15 kor.

Az értékelés filozófiája

Írta: *Dr. Csakó Ambró.*
Ára 10 korona.

Dilágbéke és az evangelium

Írta: *Jahn Jakob.*
Ára 2 korona.

A halál mysteriuma

Írta: *Dr. Maklai Sándor.*
Ára 4 korona.

Magyar Protestáns Unió

Egyháztörténelmi tanulmány. Írta: *Dr. Palay Pál.*
Ára 5 korona.

Harangszó után

„A futkározó hamis atyafiak“ támadása ellen a magyar református egyháznak tagjai számára az íráshól merített beszélgetések alájában készült hitvédelmi munka.

Írta: *Mészáros János* laskói ref. lelkész
Ára 4 korona 80 fillér.

10% -os felár. Postaköltség a rendelőt terheli.

Kaphatók: **Scholtz Testvérek** könyvkereskedésében. Budapest, IX. Ferenc-körút 19-21.

Pontos és legjobb órák évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvacsora-kelyhek, heresztelő kannák, oliári gyertyatartók, borkanecók. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst dísz tárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

Boros-nyomda Rákosligeten Budapest mellett.